

Jaarverslag 2009

Leerstoel Actief Burgerschap

Prof. dr. E.H. Tonkens

Bijzonder hoogleraar Actief Burgerschap, ten behoeve van de Stichting Actief Burgerschap, gevestigd bij de Afdeling Sociologie en Antropologie van de Universiteit van Amsterdam.

Toelichting bij het jaarverslag leerstoel actief burgerschap 2009

Het eerdere succes bij fondswerving betaalt zich nu uit in een groot aantal lopende onderzoeksprojecten, meest van AIO's en enkele van derde geldstroomonderzoekers en post-docs. Ook internationale publicaties van eerder onderzoek zijn nu afgerond en ingediend en deels ook gepubliceerd. De trein begint om kort te gaan goed op stoom te komen. De onderzoekers zijn, deels in samenwerking met nauw betrokken collega's, georganiseerd in diverse subgroepen waaromheen ook leesgroepen zijn geformeerd; dit draagt bij aan de interne samenhang en is ook van belang voor de betrokkenheid van externe promovendi, die allen aan een van de leesgroepen deelnemen.

Ook de internationale contacten zijn dit jaar verstevigd, onder meer door de aangenomen uitnodiging te corefereren bij het optreden van de Amerikaanse socioloog Richard Sennett aan de Rijksuniversiteit van Groningen, en bovendien door organisatie van een internationale workshop samen met de Britse hoogleraar Social policy Janet Newman ten behoeve van het gezamenlijk uit te brengen boek.

Fondswerving

3^e geldstroom:

Onderzoek Bewonersbudgetten Ministerie van Wonen, Wijken en Integratie, looptijd maart – oktober 2009,
60.000 euro

Beter in meedoen, 'Ondersteuning van geïsoleerde (allochtone) spilzorgers', Ministerie van VWS, looptijd 01 oktober 2008 – 1 december 2009,
90.000 euro

Beter in meedoen, 'Participatie voor mensen met een beperking: meer dan wonen en zorg alleen', Ministerie van VWS, looptijd 1 oktober 2008 – 1 september 2009,
76.160 euro

Onderzoek 'Bewonersparticipatie in het kader van de Amsterdamse Wijkaanpak', Gemeente Amsterdam tbv begeleiding onderzoek van onderzoeker Martje van Ankeren (Hogeschool van Amsterdam), looptijd half november 2009 – eind maart 2010, 7.500 euro

Wetenschappelijke publicaties

Artikelen in refereed journals of boeken:

Duyvendak, J.W., M. Hoijtink and E. Tonkens (2009) 'Post-patient perspectives. User-based logics and the never ending inequality between users and professionals.' In: H.U. Otto, A. Polutta and H. Ziegler (eds.) *Evidence-based Practice- Modernising the Knowledge Base of Social Work?* Leverkusen Opladen, Barbara Budrich Publishers, pp. 31-46

Tonkens, E., M. Hoijtink and H. Gulikers (2009) 'Democratizing Social Work', in: M. Noordegraaff and B. Steijn (eds.) *Professionals under Pressure. Perspectives on professionals and professionalism in public service delivery.* Amsterdam: Amsterdam University Press

Tonkens, E. (2009) 'Waar blijven de intellectuelen? De publieke rol van wetenschap in tijden van valorisatie en internationale peer review.' In: *Wijsgerig Perspectief*, pp. 24-31

Boeken:

Tonkens, E. (2009) *Tussen onderschatten en overvragen. Actief burgerschap en activerende organisaties in de wijk.* Amsterdam, SUN-Boom

Tonkens, E., J. van den Broeke en M. Hoijtink (2009) *Op zoek naar weerkaatst plezier. Samenwerking tussen mantelzorgers, vrijwilligers, professionals en cliënten in de multiculturele stad.* Amsterdam, Pallas Publications

Tonkens, E. (2009) *Spugen op kleine leiders. Tien kortsluitingen in een opgewonden samenleving.* Amsterdam: Van Gennep

Paperpresentaties en wetenschappelijke congressen:

Fienieg, B., V. Nierkens, E. Tonkens, K. Stronks, AMC, Afdeling Sociale Geneeskunde UvA, Afd. Sociologie & Antropologie, leerstoel Actief Burgerschap. Nederlands Congres Volksgezondheid: Motieven & bezwaren van participanten. Studie naar diversiteit en participatie in de gezondheidsbevordering

Tonkens, E. 'Active citizenship and welfare state governance in the Netherlands', workshop 'Active citizenship' Open University Milton Keynes 6-7 mei (tevens georganiseerd; met prof. J. Newman van deze universiteit)

Voorzitterschap op de Dag van de Sociologie 2009, sessie Politieke Participatie, Amsterdam..

Onderzoeksrapporten:

Tonkens, E. en G. Kroese (2009) *Burgerschap en binding in Den Haag*, onderzoeksrapport

Tonkens, E. en G. Kroese (2009) *Bewonersparticipatie via vouchers: democratisch en activerend?* Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, Den Haag

Valorisatie

Overige artikelen:

Swierstra, T. en E. Tonkens (2009) 'Gebrek aan zelfrespect, orde en zingeving. Polarisatie als antwoord' In: Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (red.) *Polarisatie. Bedreigend en verrijkend*. Amsterdam: Uitgeverij SWP, pp 120-138

Elshout, J. en E. Tonkens (2009) 'Moslims trots op Nederland.' In: *TSS, Tijdschrift voor sociale vraagstukken*, no. 7-8, pp. 8-11

Swierstra, T. en E. Tonkens (2009) 'Morele noden in wankelende tijden.' In: *Christen Democratische Verkenningen*, winternummer

Tonkens, E. (2009) 'Mentaliteitsprobleem nu aanpakken.' *Algemeen Dagblad*, 2 maart

Tonkens, E. en T. Swierstra (2009) 'PVV is antwoord op zinverlies.' *Trouw*, 27 juni

Columns:

Vaste columnist *Volkskrant* tweewekelijks sinds november 2005, wekelijks sinds september 2007

'Het mobiele loket.' In: *Lokaal Centraal*, uitgave van Zorgbelang Nederland, zomer 2009, pp23

Lezingen:

- Coreferent bij Richard Sennett tijdens het Lolle Nauta Forum 2009. Universiteit van Groningen, Academieggebouw, 19 maart 2009

- 'Op zoek naar weerkaatst plezier. Samenwerking tussen mantelzorgers, vrijwilligers, professionals en cliënten in de multiculturele stad.' Plenaire sessie tijdens congres 'het mes snijdt aan drie kanten. Meer waarde voor mantelzorger, vrijwilliger en cliënt.' Movisie. Meervaart, Amsterdam, 29 januari 2009

- 'Hoe nu verder met de WMO? Theoretische blik'. Lezing tijdens Deventer Debat. B&A groep. Deventer Schouwburg, Deventer, 12 februari 2009
- 'Ontmoeten & Verbinden,' lezing in serie *de Stadswijkstudies op locatie*, Akantes Multifunctioneel centrum, Amsterdam, 12 maart en 19 maart 2009
- 'Participatie: zeggenschap, verantwoording, burgerinitiatief,' Stichting Welzijnswerk Hoogeveen, Dorpshuis, Hoogeveen, 2 april 2009
- 'Beleidstrauma's: marktdenken, bureaucratie en populisme tegenover professionaliteit en ambachtelijkheid.' Lezing op conferentie 'Beleidsgetraumatiseerden', WTC, Rotterdam, 27 mei 2009
- 'Actief burgerschap en de wmo: tussen onderschatten en overvragen,' lezing op conferentie 'WMO in de buurt', Gemeente Zwolle, Nieuwe Buitensociëteit, Zwolle, 4 juni 2009
- 'Participatie: zeggenschap, verantwoording, burgerinitiatief,' T-Seminar gemeente Tilburg, Stadskantoor, Tilburg, 18 juni 2009
- 'Bewonersparticipatie tussen onderschatten en overvragen,' lezing op conferentie 'Wijkontwikkeling en leefbaarheid', Studiecentrum voor Bedrijf en Overheid, Jaarbeurs, Utrecht, 25 juni 2009
- 'Hoezo professionaliteit?', key-note lecture op bijeenkomst 'Het vak van OCW-ambtenaar', Ministerie van OC&W, Den Haag, 27 juni 2009
- 'Individuele verantwoordelijkheid versus bevoogding', lezing voor vier nationale adviesraden (SER., RVZ, Onderwijsraad en ROB en het Ministerie van VWS, Ministerie van VWS Den Haag, 19 augustus 2009
- 'Minimabeleid en het goede leven', lezing op themadag 'Minima, laat je stem horen!', Stichting Gelderse Aanpak, Zalencentrum De Coehoorn, Arnhem, 3 september 2009
- 'Civil society en de WMO', lezing voor ouderen- en cliëntenorganisaties Patiënten en consumenten platform, Amsterdam, 7 september 2009
- 'Goed bestuur houdt de zorg uit de crisis', Lezing op congres 'Met vertrouwen in de gehandicaptenzorg' van VGN (Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland), 't Spant, Bussum, 29 september 2009
- 'Actief burgerschap voor en door ouderen: wat mogen we verwachten?', Symposium over ouderenzorg 'De volgende stap: bouwstenen voor nieuwe ouderenzorg', De Sparrenhorst, Nunspeet, 23 september 2009
- 'Kwaliteit en verantwoording: hoe wel? Zorg voorbij marktwerking en bureaucratie.' Vereniging gehandicaptenzorg Nederland. 29 september 2009
- 'Spagaat tussen protocollisering en menswaardige zorg, tussen nabijheid en productie', lezing op HRO-viering 25 jaar HBO-Verpleegkunde, Maassilo, Rotterdam, 9 oktober
- 'Mondige burgers, getemde professionals', Groenekan 'Het Koningsbed', Utrecht, 9 oktober 2009
- 'Actief burgerschap en sociale cohesie', De Balie, Amsterdam, 13 oktober 2009
- 'Ethiek en marktwerking in de zorg.' Lezing voor JongCordaan, Podium Mozaiek, Amsterdam, 15 oktober 2009
- 'Bewonersparticipatie tussen onderschatten en overvragen', lezing voor Scoop in kader van 'Debat burgerschapsparticipatie. Is het zo moeilijk?', De Scoopera, Middelburg, 16 oktober 2009
- 'Bewonersparticipatie tussen onderschatten en overvragen', Mitros, Atelier, Utrecht, 2

november 2009

'Burgerschap en maatschappelijk ondernemen', symposium leerstoel maatschappelijk ondernemen. Universiteit Nijmegen, 4 november 2009

'Op zoek naar weerkaatst plezier. Samenwerking tussen mantelzorgers, vrijwilligers, professionals en cliënten in de multiculturele stad.' Axion, Lelystad, 12 november 2009

'Mondige burgers, getemde professionals. Marktwerking en professionaliteit in de publieke sector.' Lezing op Verzekeringsgeneeskundige Dagen, congrescentrum Leeuwenhorst, Noordwijkerhout, 13 november 2009

'Bewonersparticipatie via vouchers: democratisch en activerend?' Presentatie, gemeenschapshuis De Ketting, Eindhoven, 16 november 2009

'Zorg in de wijk', lezing voor het Kenniscafé van Cordaan met thema 'zelfstandig wonen in de wijk', Van Limmikhof, Amsterdam, 23 november 2009

'Actieve burgers, activerende instituties', lezing op Jaarconferentie KennisInstituut Stedelijke Samenleving (KISS), Regardz Nieuwe Buitensocieteit, Zwolle, 26 november 2009

'Ruimte voor vernieuwen', lezing op Manifestatie buurtalliantie, Pakhuis de Zwijger, Amsterdam, 27 november 2009

'Leerkring burgerparticipatie', lezing voor Stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting (SEV) en Ministerie van WWI, Jaarbeurs, Utrecht, 30 november 2009

Coreferent bij Susan Neiman tijdens de Marchantlezing 2009, georganiseerd door Kenniscentrum D66, aula Universiteit van Amsterdam, Amsterdam, 4 december 2009

'Vouchersysteem en bewonersbudgetten', lezing voor Landelijk Samenwerkingsverband Aandachtswijken (LSA), Wijkcentrum Unitas, Eindhoven, 11 december 2009

Debatten, paneldiscussies e.d.:

.In debat met socioloog Willem Schinkel: 'De toekomst als erfenis. Over optimisme en maakbaarheid, angst en onzekerheid', afscheid van Werkgroep '2 duizend. Organisatie Laagland Advies. St. Aegtenkapel, Amersfoort, 12 maart 2009

Interviews in de media:

.Vakwerk, tijdschrift voor vrijwilligerswerk, 2009 (2). Interview over vrijwilligerswerk: 'De vrijwilliger is op zoek naar weerkaatst plezier'.

.Metro, 9 februari 2009: 'Lijst probleemwijken openbaar gemaakt'.

.Radio 1, 2 maart 2009. Over gezagsproblematiek n.a.v. artikel AD 02-03-09

.Radio 5, 4 maart 2009. Omroep Llink, OBA-Live. Over polarisatie n.a.v. publicatie in RMO-bundel

.Folia, Weekblad voor de UvA, 62 (29), 'Hoera voor de burger'.

.Arts en auto, maandelijks magazine van VVAA, jaargang 75, juni. Interview over marktwerking in de zorg: 'Marktwerking is gedoemd te mislukken', pp. 22-24

.Markant, maandblad voor de gehandicaptensector, 13 (5), Bijdrage aan artikel 'Besturen in de zorg', pp.18-20

.Aedes magazine, vaktijdschrift voor woningcorporaties, 12/2009. Interview over actief burgerschap: 'Mensen doen graag mee', pp.14-17

.BNR nieuwsradio, 2 juni 2009. Over handvest burgerschap, n.a.v. startsein Ter Horst voor discussie 'verantwoordelijk burgerschap', met Herman van Gunsteren

- .De Groene Amsterdammer, 27 (133), 'Beschavingsoffensief en de onderklasse', met Tsjalling Swierstra, pp 18-20
- .Editie NL, 14 augustus 2009. Reactie op Kamervragen PVV naar kosten en baten immigratie.
- .Nederland 2, 12 oktober 2009. NCRV, Schepper & Co TV. 'Het gezag is in crisis', naar aanleiding van *Spugen op kleine leiders*.
- . BNR Nieuwsradio, 15 oktober 2009, naar aanleiding van *Spugen op kleine leiders*.
- .Radio IKON, 'De andere wereld', 18 oktober 2009.
- .Radio 1, 30 oktober. NPS, Dichtbij Nederland. Interview naar aanleiding van *Spugen op Kleine leiders*.
- .Radio 5, 11 november. OBA Live. Interview naar aanleiding van *Spugen op kleine leiders*.

Overige activiteiten (adviesfuncties, klankbordgroepen, denktanken, e.d.):

- .Adviseur in professionaliseringsmiddag van Zinnige Momenti, n.a.v. artikel uit de Volkskrant 'Bevrijd vaklui uit de bureaucratie', dd 13-9-08 en het boek 'Mondige burgers, getemde professionals'.
- .Advies aan minister van WWI tijdens diner pensant over integratie, 30 juni, Den Haag
- .Advies aan minister en staatssecretaris van Justitie tijdens diner pensant over sociale cohesie en jongeren en criminaliteit, 5 maart, Den Haag
- .Deelname klankbordgroep ministerie van VWS over project 'beter in meedoen'
- .Deelname klankbordgroep SEV
- .Lid denktank regeldruk SVG
- .Deelname Comité van Aanbeveling Nationale Jeugdzorg Prijzen Nederlands Jeugd Instituut

Anonieme referenties voor de tijdschriften:

- . Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly
- . Journal of Medical Ethics
- . Beleid en Maatschappij
- . Krisis

Manuscriptcommissies promoties:

- I. Verhoeven, 11 juni 2009, Universiteit van Amsterdam. *Burgers tegen beleid Een analyse van dynamiek in politieke betrokkenheid*. Promotors C. Schuyt & M. Hajer, Universiteit van Amsterdam
- Bos, E. *Beleid voor cultuur en immigranten. Rijksbeleid en uitvoeringspraktijk (1980-2004)*. Afgewezen.

Onderwijsactiviteiten:

Colleges:

Cursus *social problems in urban areas* (10 ects, met Duyvendak) in het kader van de Master Social Policy and Social Work in Urban Areas, najaar 2009.

Promovendi onder begeleiding:

AIO's, intern:

- Judith Elshout
- Ellen Grootegoed
- Thomas Kampen
- [Paul Mepschen](#)
- [Mandy Ridderhof de Wilde](#)
- [Rogier van Reekum](#), tweede begeleider met prof. dr. J.W. Duyvendak
- [Bregje Termeer](#), tweede begeleider met prof. dr. J.W. Duyvendak

AIO's extern:

- Barbara Fienieg, AMC Sociale geneeskunde, met prof. dr. K. Stronks
- Sabine Ootes, AMC medische ethiek, met prof. dr. D.L. Willems en dr. A.J. Pols.

Externe promovendi overig:

- Dana Feringa, Fontys Hogeschool
- Huub Gulikers, Hogeschool van Arnhem en Nijmegen
- Broer van den Hoek, Hogeschool van Amsterdam, met prof. dr. M. Volman, UvA / VU
- Femianne Bredewold, met Lector R. Kuijper, Hogeschool Windesheim

Scripties (master):

Eerste begeleider:

- Martje van Ankeren
- Bianca Bruinsma
- Sarijke van Hellemond
- Bart Vosters

Tweede begeleider

- Nienke van Sambeek
- Jesse van der Beele
- Marieke Boele van Hensbroek
- Bram Has
- Karina Kuipers
- Martine Peek

Stagiaires begeleid, extern:

stage bij Instituut voor Publiek en Politiek: onderzoek naar burgerinitiatieven (Martje van Ankeren)